

25.98x34.02	1/4	6 עמוד	סופהשבוע - המוסף	31/01/2014	40887176-1
תנועת אור להתיישבות בנגב ובגלי - 37320					

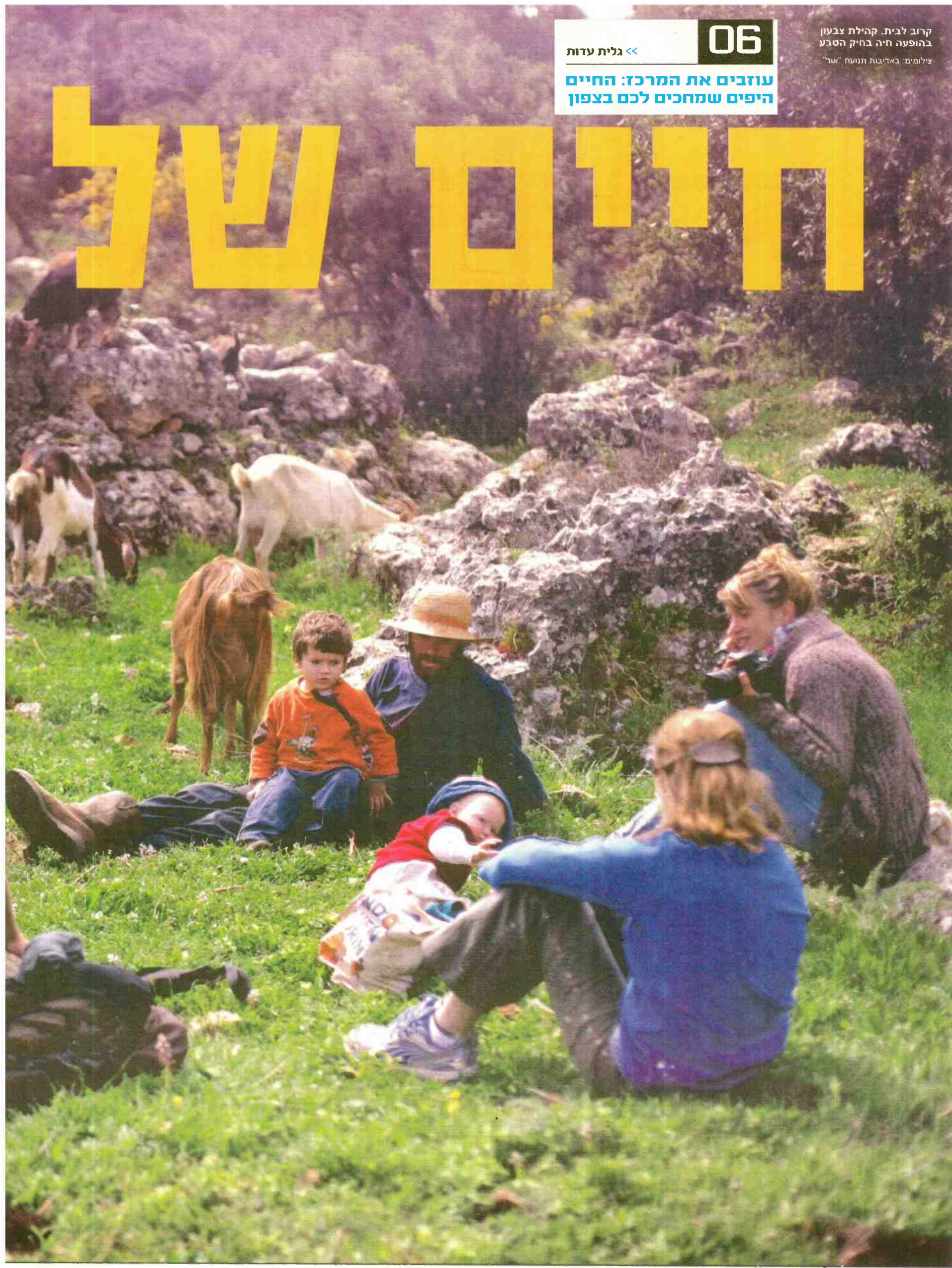
06

<< גלית עדות

עוזבים את המרכז: החיים
היפים שמחכים לכם בצפון

קרוב לבית. קהילת צבעון
בהופעה חיה בחיק הטבע
צילומים באדיבות תנועת "אור"

חיים של

25.43x33.06	2/4	7 עמוד	המוסף -	31/01/2014	40887186-2
תנועת אור להתיישבות בנגב ובגלי - 37320					

אתרים

« גלית עדות

בלב יער בצפון הארץ, מרחק של שעתיים מהמולה התל אביבית, מתפתחת קהילה אקולוגית שיתופית קטנה ששמה את הדגש על חינוך • עכשיו הם קולטים חברים חדשים ומרגיעים: "אנחנו לא חיים אחד בתוך העורק של השני" • בלדה לחבר קיבוץ (לא שיתופי)

25.61x33.09	3/4	8 עמוד	המוסף -	סופהשבוע	31/01/2014	40887197-4
תנועת אור להתיישבות בנגב ובגלי - 37320						

"המוטו הגדול של מי שבחר לגור כאן הוא החיים הפשוטים", חי לרנר ויובל סלע

"אם לא היינו מסתדרים בצבעון היינו חוזרים לתל אביב", אומר חי לרנר, עורך בחדשות ערוץ 2 ובעל חברת הפקות. "התחברנו לאידיאולוגיה של המקום ולאג'נדה שלו. יש פה משהו בראשיתי ואני שמח שיכולנו לקחת חלק בעיצוב שלו. מי שמגיע לכאן הוא יזם באופי שלו, זו הסיבה שאין פה בעיות פרנסה"

דילה כה מהירה? "אנחנו משפחה קטנה מדי", אומר סלע. "צריך להגדיל את האופציות החרות לילדים ואת האפשרויות הקהילתיות כבוגרים. אנחנו עושים זאת מתוך הבנה שקטן לנו מדי, אבל נשתדל להמשיך לשמור על האינטימיות".

זו דוגמה אחת לאופי של צבעון ולהיותו דוגמה מייצגת להתיישבות מסוג אחר, של קבוצות שמגשימות חלום משותף. "בכל שבוע פונה אלינו לפחות קבוצה אחת של אנשים שהתגבשו או רוצים להתגבש סביב איזשהו רעיון התיישבותי מסוים", אומר רון סגל, רכז קבוצות ההתיישבות בתנועת "אור", הפועלת בשותפות קק"ל והמשרד לפיתוח הנגב והגליל. "יש כאלו שרוצים חיים אקולריים גים יותר, אחרים רוצים לגור עם כל החברים ויש קבוצות של חקלאים, אנשי הייטק ואפילו רופאים".

חלק מהקבוצות מתחילות בגרעין של שניים-שלושה אנשים, שזקוקים לסיוע מהשלב לב של איסוף חברים ועד למציאת מקום מר-שבן, אחרות מונות עשרות משפחות שיוצרות כדיוק מה הן רוצות ורק מבקשות עזרה בפתחת החסמים הבריורטיים. "אבל המשותף לכולן הוא הרצון לחיות את החיים בדרך קצת אחרת, בקהילה שהם שותפים בהקמתה וכי עיקר, הנכונות והאומץ להגשים את החלום הזה", אומר סגל.

כדי להגשים את החלום הזה הגיעו 30 משפחות ליום הפתוח שהתקיים לאחרונה בצבעון. הרוב המוחלט של המתעניינים מגיעים מאזור המרכז ומירושלים, משפחות צעירות עם ילדים קטנים שמחפשות חיי קהילה בכפר. "יש מי שחושב שצורת ההתיישבות שלנו והדינמיקה יוצרות אינטנסיביות גדולה מדי",

התרחשו במקום, כשמתוך שבע המשפחות שהגיעו יחד להגשים חלום, נותרו סלע, אשתו, פאולה אנדריאה, ושלושת ילדיהם. "חלק חזרו כתשובה, אחרים עזבו בגלל קשיים חברתיים, חלק נטשו בגלל הילדים", הם מסבירים. "המוטו הגדול של מי שבחר לגור כאן הוא החיים הפשוטים, לא במרוץ, לא כטירוף, לא בכסף הגדול. השאיפה היא לחיים פשוטים ונוחים".

לפני עשור, כשכנו בככר של חי לרנר נולד, החליטו הוא ורעייתו לעזוב את תל אביב בפרט ואת אזור המרכז בכלל. "אם לא היינו מסתדרים כאן, היינו חוזרים לתל אביב", הוא אומר. "התחברנו לאידיאולוגיה של המקום ולאג'נדה שלו. יש פה משהו בראשיתי ואני שמח שיכולנו לקחת חלק בעיצוב שלו". במשך שנים היה לרנר עורך בחדשות של ערוץ 2 ובתחילת דרכו בצבעון עדיין היה עובד מן המניין. גם כיום הוא חלק בלתי נפרד מהמערכת ופעם בחודש בסופי שבוע תמצאו אותו בין דני קושמרו לרוני דניאל. בשנים האחרונות הקים יחד עם חבר תושב המקום חברת הפקות. "מי שמגיע לכאן הוא יזם באופי שלו", הוא מסביר. "זאת הסיבה שאין כאן בעיות של פרנסה".

שתי הדירות הפנויות האחרונות יאוכלסו בעוד כחודש על ידי שתי משפחות חדשות שיצטרפו לקהילה. ומה הלאה? ברשות הקיר בוצעו קרקעות שאותן יתחיל לשווק בעוד כש-בועיים. חצי דונם יעלה לכס כ-150 אלף שקל והכנייה חופשית, אך בהתאם לרוח האקולוגית ששורה על המקום. 47 מגרשים כאלה מוצעים למכירה, והמטרה היא להעניק עדיפות למשפחות עם ילדים קטנים. אין לאף אחד בעיה לומר זאת בגלוי. אבל האם צבעון ערוך לג-

אוהל מיוחד שבו מתנהל הפעוטון של צבעון. ממול נמצא הגן, שאותו מפעילה גננת מוסמכת. בין לבין, גן הירק. שפע של ירקות אורגניים לשימוש עצמי, כל השנה. לא רחוק מכאן מסתובכות כמה עזים, את החלב שלהן שותים וממנו מגבנים גבינות. התרנגולות המטילות לא מספקות את כל התצרוכת של הביצים לתושבים, אז הם רוכשים במרוכז מחקלאי הסביבה. הביצים ושאר המצרכים היבשים מגיעים לקואופרטיב האורגני שנראה כמו אחיו הקטן של טבע קסטל. לידו פועלת חנות של בגדי יד שנייה קטנה. בגדים לילדים בשלושה שקלים, למבוגרים בחמישה, והכסף נתרם לעמותות ולארגוני צדקה.

לא במרוץ, לא בטירוף

בתי התושבים מעידים על ההיסטוריה המ-קומית: ב-79' הוקם צבעון כהיאחזות נח"ל במסגרת תוכנית המצפים בגליל, וכ-87' הפך לקיבוץ. במשך השנים הוא היה בתת-אכלוס ובכתיו התגוררו פלוגות של גבעתי והנח"ל שיצאו מהקיבוץ לקו בלבנון, מרחק של עשרה קילומטרים. שנה לפני נסיגת צה"ל מלבנון הוצעו הדירות בקיבוץ להשכרה. או אז הגיע לצבעון יובל סלע. "היינו שבע משפחות, בלי ילדים, שהמשותף לכולן היה הגישה האקולרי-גית. כשהבנו שיש בצבעון קיבוץ בלי חברים, החלטנו ללכת על זה. אנשים סביבנו לא הרי-מו גבה על ההחלטה, אבל כשהחלטנו לגרל את הילדים בחינוך ביתי, כבר הייתה להם בעיה".

עם הזמן הפכו האסכסטונים לבתי קבע שאותם בנו התושבים כמו ידיהם ועם מעט עזרה מידידים. גם שינויים בהרכב התושבים

ש קט בקיבוץ צבעון בשעת צהריים מוקדמת. אנחנו מתמתחים ביציאה מהאטו ומציצים בש-עון: שעתיים חלפו מאז עזבנו את ההמולה התל אביבית ועשינו את דרכנו צפונה, חולפים על פני יקנעם ושפרעם, פו-נים ימינה לעבר כרמיאל, עוברים את היישוב הממותג אמיריים, נוסעים בין מטעי תפוחים העירומים מפירות ונוחתים ליד המבנה המר-כזי היחיד בקיבוץ. רעש הרחפורים מזכיר לנו שגם לכאן הגיעה הבהלה לדירה, אבל איפה כולם? קול שירה שבוקע מתוך החורשה הס-מוכה מסמן לנו ללכת בעקבותיו. "אבא בא, סבא בא, אריה מכפר סבא בא", הקולות הול-כים ומתגברים. "מי שבא ברוך הבא".

בתוך כור קטן באדמה מלחשת מרורה וע-ליה מחבת גדולה הפוכה. על השולחן בצד הכצק כבר מוכן, ועשרה ילדים פחות או יותר ושני מבוגרים עמלים מסביב בשיר וכלישה. הפיתות כבר מוכנות, "האורחים רוצים לט-עום?", איזו שאלה, אנחנו לא מסרבים ותוהים בקול רם מה הילדים עושים כאן באמצע יום לימודים. "זה בית הספר שלנו", הם אומרים בחיוך. "איפה?", אנחנו מסתכלים מסביב, אולי המבנה והכיתה והלוח נעלמו מעינינו. "פה, ביער", אומר לנו גיל חכה, מנהל בית הספר. "אנחנו לומדים תוך כדי יצירה ועשייה, עבודת כפיים וחברה". תכירו את צבעון, ומי שבא ברוך הבא.

חינוך הוא אחד העקרונות החשובים לחברי הקהילה הקיבוצית שמונה 22 משפחות ו-45 ילדים. כמעט כל ילדי היישוב בגילי 6-12 לו-מדים ב"שבילי יער", בית הספר האלטרנטיבי הכי כובש במדינה וכנראה גם הכי קטן: רק 14 תלמידים. כשהם לא ביום יער, מנקים את הע-צים שקיסו במהלך סופת השלגים האחרונה ואופים פיתות, אז הם בנגרייה או בחדר מחש-בים או לומדים סביב השולחן העגול או שאחד ההורים מסביר להם על עבודתו או שהם בחוג אקרוביטיקה. בקיצור, הבנתם את הרעיון.

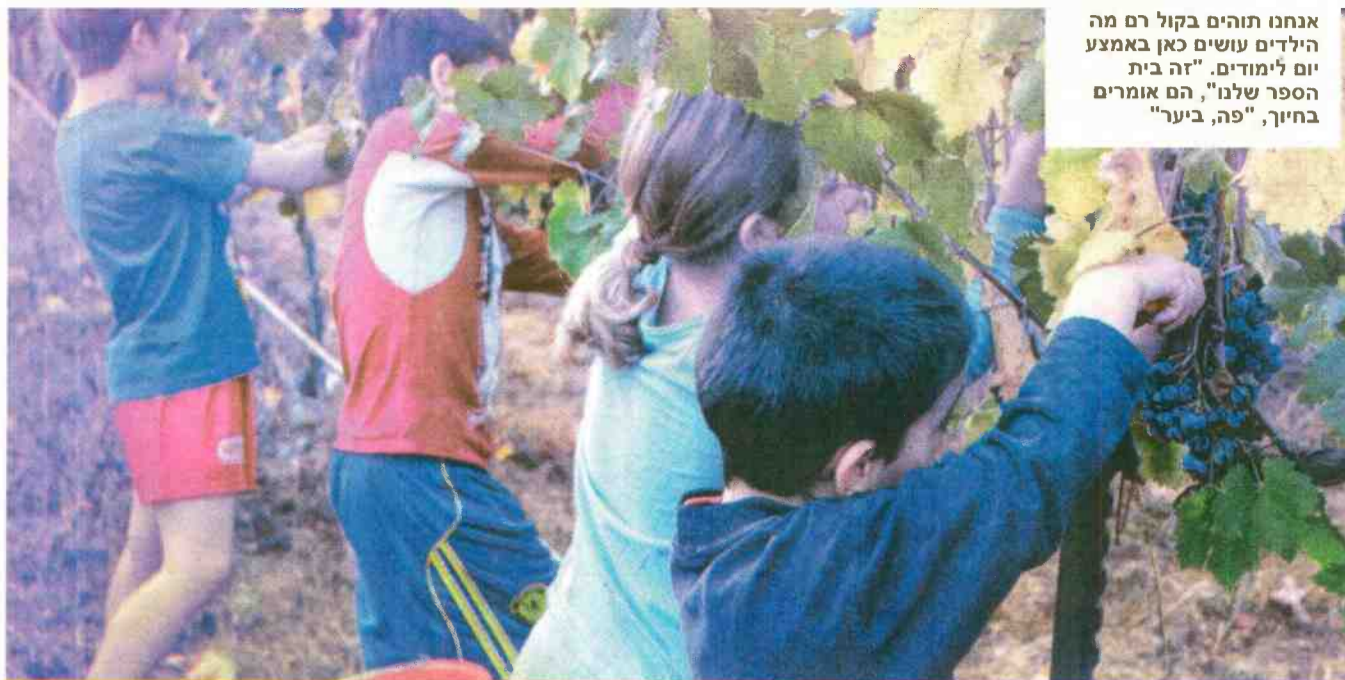
אנחנו פוסעים במשעולי הקיבוץ הקטן אל עבר בתי התושבים, ילד כחול עיניים ובהיר שיער בן שנתיים בערך מקבל את פנינו סמוך לפעוטון, הוא מטפס על הטרמפולינה, קופץ אל על וחושף חיוך רחב. הבוקר בדיוק רש-מתי את התאומות שלי לכיתה א' בבית הספר העירוני, ולנוכח המראה הזה הלב קצת נחמץ. החינוך כאן חופשי, מאפשר, רחב ידיים, מעו-דר ובעיקר שונה כל כך מהמסגרות הפורמ-ליות המדכאות. המתנגדים לחינוך האלטר-נטיבי יגידו שהילדים שוהים בכועה הומוגנית ואת המכה יחטפו כשייצאו לחיים. מה שבטוח זה שכרגע טוב להם, וזה ניכר.

עופר ושחר שני, שבכעלותם בית מלא-כה לייצור יורטים, אוהלים מונגוליים, בנו

"יש אנשים שרואים בקיבוץ משהו אנכרוניסטי, מלא חוקים", אומר יובל סלע, מזכיר צבעון. "אנחנו עושים קיבוץ שונה: לא שיתופי, אבל שיש בו מערכת של ערבות הדדית, עם ביטוח סיעודי קולקטיבי שאותו משלמים ממסי הקהילה. זו הגשמה של המחאה החברתית: אם המדינה לא דואגת לנו, אנחנו נדאג לעצמנו"

25.05x33.14	4/4	עמוד 10	המוסף -	סופהשבוע	31/01/2014	40887236-8
תנועת אור להתיישבות בנגב ובגלי - 37320						

אנחנו תוהים בקול רם מה הילדים עושים כאן באמצע יום לימודים. "זה בית הספר שלנו", הם אומרים בחיוך, "פה, ביער"

כמעט כל ילדי היישוב לומדים ב"שבילי יער", בית הספר האלטרנטיבי הכי כובש במדינה וכנראה גם הכי קטן: רק 14 תלמידים. החינוך חופשי, רחב ידיים, מעודד ושונה כל כך מהמסגרות הפורמליות. המתנגדים יגידו שהילדים לומדים בבועה הומוגנית ואת המכה יחטפו כשיצאו לחיים. מה שבטוח זה שכרגע טוב להם

מורה לרנר. "צריך לרצות את זה, אחרת זה מעיק מדי. ועדיין, יש פה התחשבות בפרט ובתא המשפחתי. אנחנו לא יושבים אחד לשני על העורק ועדיין עושים דברים יחד, מתוך חוויה חיובית".

נאמנים לרוח השיתופיות, מדי יום שני בש"ב בוע עוזבים חברי הקיבוץ את עבודותיהם הפרטיות ועוזרים למי שצריך עזרה: בונים ארון לחבר שנתקע, מסדרים למשפחה אחרת את הגינה. ביום שהגענו לקיבוץ יצאו רוב החברים לחתוך סנאדות לעסק של אחד מבני הקיבוץ. פעם בחודש הם נרתמים לעבודות קהילתיות: בונים פרקט בכיתות, מרימים קירות בגן. "אנחנו עושים ביחד את הדברים שמעניינים אותנו", אומר לרנר.

ולא נמאס לכם זה מזה?

"זה מאוד מאוורר ולא אינטנסיבי כמו שזה נשמע. אין לנו מערכת ציפיות אחד מהשני ואנחנו לא מנהלים רישום לגבי מי הגיע ומי לא. זה בא מתוך הרצון שלנו לגדול ביחד. יש בזה המון יתרונות וכוחות, אבל יש גם הרבה עבודה. כי אתה לא מתמודד רק עם המשפחה שלך, אלא גם עם השכנים שלך ולפעמים גם עם המשפחות שלהם. אתה גם אוכל איתם וגם עובד איתם ופעם אתה הבוס שלהם ופעם הם הבוסים שלך. זו הסיבה שאנחנו נפגשים פעם בשבוע למעגלי הקשבה ומעלים סוגיות ברמה הבינאישית והחברתית ומנסים לפרק מוקשים בצורה לא שיפוטית".

בלי מאוור בקיץ

כשהשמש מתחילה לעשות את דרכה מערב בה משתנה מזג האוויר ומתקרר. עם הר מירון בצפון והחרמון ממזרח, יש בצבעון תת-אקלים ייחודי לו. "בקיץ אנחנו לא מעלים את שמירת הפוך לארון", אומר לרנר. "אין לנו אפילו מאוורר". השיחות עם התושבים מתארכות, אבל את ההיכרות עם המקום מסיימים מהר. מהר מדי. אנחנו תוהים אם לא משע"מם להם, והם מסבירים לנו שהצגות אפשר לראות בברע הסמוך, אבל סרטים מורידים מהאינטרנט, כי קולנוע לא קיים. קניות גדולות עוזרים בכרימאל או במעלות, והדבר היחיד שבאמת חסר להם הוא חוגי העשרה. כי איך יבוא מרדכי כשרק חמישה אנשים מחכים לו. זה פשוט לא משתלם כלכלית.

לאזור המרכז הם ממעטים להגיע. "תל אביב היא אחד מאתרי הנופש שלנו", מחייך סלע. "אני אוהב להגיע אליה, לצרוך תרבות וללכת למסעדות, אבל שונא את החום, הצפיפות והפקקים. במסגרת העבודה שלי, כבעל חברת תוכנה, אני מגיע לעיר פעם בשבוע בערך. אבל אני מאמין שאם העבודה הייתה דורשת נסיעות תכופות יותר למרכז, הייתי מחליף

בגולן וחלם על צבעון, אין לו תשובה. "אולי בגלל הסטיגמה, אולי האמנתי שזה לא מתאים לאופי שלי", הוא אומר. "אני יודע שאורח חיים קהילתי מתאים לי, אבל חיפשתי משהו גדול יותר. יש במקום הזה סוג של חלוציות, לא כל יום נבנה בישראל מא' ועד ת". המועצה האזורית נותנת רוח גבית לפרויקט ומקדמת אותו במלוא המרץ, עד כדי כך שאנשים מטעם המועצה יעשו עבור הנקלטים את העבודה הביורוקרטית הסבוכה. מי היה מאמין? פקידי המועצה פונים לכל המשפחות שהביעו בעבר התעניינות להתגורר במקום ומי שמופ"קד על הקליטה מספר לנו שחלק מהתושבים החדשים יהיו עוזבי מרכז הארץ, אחרים יגיעו לכאן מהיישובים בסביבה. "יש להם רוח אקור-לוגית והם חובבי טבע ונוף", אומרים פקידי המועצה. "ובעיקר, מתאים להם להתיישב על ההר ביישוב מרוחק גיאוגרפית".

מדברים איתנו על אגודה קהילתית משותפת ויחסים הדדיים בין תושבי ההרחבה לחברי הקיבוץ. ימים יגידו מה יהיה טיבו של הקשר בין שתי הישויות. בינתיים הרחפורים עובדים במקום כמרץ, הופכים את ההר לכית אבל מנסים לצמצם למינימום את הפגיעה בטבע הפראי. כי לפעמים קל לאדם לנהל מערכת יחסים מוצלחת עם הטבע, אבל קשה קצת יותר לנהל מערכת יחסים בריאה עם בני האדם הסובבים אותו. ◆

בדיוק בשביל אותם עשרות מתעניינים פית"חה המועצה האזורית את ההרחבה של צבעון. 77 מגרשים לכנייה עצמית ירוקה שמוצעים כיום לציבור הרחב אחרי שנים של כשלים תכנוניים ובירוקרטיים שעכבו את ההרחבה המתוכננת. 20 משפחות עברו תהליך קליטה מזורז, מעין פרס ניהומים על כך שחיכו כל כך הרבה שנים לקבוע את ביתם על ההר. תמיר אנג'ל, דובר עיריית צפת, הוא אחד מהם. "כבר ב-2002 הבעתי התעניינות לגור כאן", הוא מספר. "אז עוד גרתי בתל אביב וצבעון נראה לי כמו המקום הכי קרוב לאירופה, עם נוף מדהים ואוויר צלול. בינתיים עזבתי את העיר ובניתי בית ביישוב ברמת הגולן, אבל האמנתי בצבעון. אין עוד הרבה פינות בארץ שנראות כך".

כששואלים את אנג'ל מדוע לא עבר לה-תגורר בקיבוץ במשך כל השנים שבהן גר

עבודה". אז הם מחכים לתושבים החדשים שיהפכו לחברי קיבוץ. וכינתיים מבקשים להבהיר לנו שחייהם לא מושגתים על ערכי הקיבוץ הישנים. "אנחנו שוברים את הסטיגמה הקיבוצית", אומר סלע, שמכה גם כמזכיר היישוב. "יש אנשים שרואים בקיבוץ משהו אנכרוניסטי, מלא חוקים וכופה. אנחנו עושים קיבוץ שונה ולא שיתופי אבל שיש בו מערכת של ערבות הדדית שחושבת על ההווה וגם על העתיד. מסי הקהילה שאנחנו גובים משמשים לביטוח סי-עודי קולקטיבי, כדי שיהיה לנו על מי להישען בזקנתנו. בנוסף, אנחנו מחייבים את התושבים להפריש תשלומים לקרן פנסיה. לדעתנו זו הגשמה של המחאה החברתית, אם המדינה לא דואגת לנו אנחנו, כקהילה, נדאג לעצמנו". ומה יעשה מי שלא רוצה להיות חבר קי-בוץ ועדיין מעוניין ליהנות ממגורים במקום?

"כבר ב-2002 הבעתי התעניינות לגור כאן", מספר תמיר אנג'ל, דובר עיריית צפת. "אז עוד גרתי בתל אביב וצבעון נראתה לי כמו המקום הכי קרוב לאירופה, עם נוף מדהים ואוויר צלול. בינתיים עזבתי את העיר ובניתי בית ביישוב ברמת הגולן, אבל האמנתי בצבעון. אין עוד הרבה פינות בארץ שנראות כך"